

Arzu UYSAL¹

Emrah UYSAL²

**SANAT EĞİTİMİ İÇERİSİNDE GÖRSEL SANAT KÜLTÜRÜ
ÖĞRENME ALANININ ETKİLİĐİ³**

Özet

Bu araştırmanın amacı, görsel sanatlar öğretmenlerinin ortaöğretim düzeyindeki ders öğretim programında yer alan “görsel sanat kültürü” öğrenme alanına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırma Mersin, Hatay ve Aksaray illerinde görev yapan 15 görsel sanat öğretmeni üzerinden gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak 10 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada NVivo 8 programı kullanılmış ve ilgili öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesinde içerik analizi yapılmıştır. Elde edilen bulguların frekans ve yüzde dağılımları belirlenmiştir. Görsel sanat kültürü öğrenme alanı ile ilgili uygulamalarda Ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar Görsel Sanatlar (Resim) Dersi ÖĞretim Programı’nın genel olarak etkili olmadığı, özellikle eleştirilen durumların ders saatinin azlığı, programın uygulanabilirliği yönünde eksiklerin oluşu, öğrenci profilinin değişkenliği, sosyal çevrenin etkisi ve öğretmen yeterliliğine ilişkin olumsuz görüşlerin olduğu görölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat eğitimi, görsel sanatlar (resim) dersi öğretim programı, görsel sanat kültürü, yapılandırmacılık.

**EFFECTIVENESS of ZONE of LEARNING VISUAL ART CULTURE IN
ART EDUCATION**

Abstract

This study aims to identify the visual art teachers’ views about zone of “visual art learning culture”, a course scheduled in secondary school curriculum. The study was carried out with 15 teachers currently working in three different cities in Turkey: Mersin, Hatay, and Aksaray. A semi-structured interview was conducted

¹ Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, Resim-İş EĞitimi Anabilim Dalı, arzuguldali@yahoo.com

² Yrd. Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi, Resim-İş EĞitimi Anabilim Dalı, emrah.33@gmail.com

³ Bu çalışma 10-12.06.2015 tarihleri arasında İspanya’nın Barcelona şehrinde düzenlenmiş olan “International Conference on New Horizons in Education (INTE 2015)” adlı sempozyumda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

which included ten open ended questions. The analysis of the transcribed verbal data was processed through NVivo 8 to carry out a content analysis. The emerging themes were calculated as frequency and percentage distribution. Findings show that zone of “visual art learning culture seems an effective practice in 9th, 10th, 11th and 12th grades at secondary schools., especially the lack of criticism of hours cases, incomplete formation of the program in terms of applicability, the variability of the student profile, it is seen that the negative views on the social and environmental impact of teacher qualifications.

Key Words: Art education, visual arts curriculum, visual art culture, constructivism.

GİRİŞ

Bireyin yaşamının her anında karşılaştığı biçimlerin ve ürünlerin üzerinde gördükleri tüm tasarımların görünürlüğü ve bireyin farkındalığının oluşması sanat eğitiminin bir parçasıdır. Bu nedenle sanat eğitimi kişiye özgü insani değerlerin kazanılmasında önemli bir yere sahiptir. Bakmayı değil görmeyi öğreten bu eğitimin işlevsel olduğu kadar güzel, çirkin, iyi, kötü v.b. olanın ne olduğunu anlamayı, üzerine düşünmeyi, ayırt etmeyi sağlar. Türkdogan’a göre; sanat eğitimi bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatmada yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırabilmek için yapılan eğitim çabası (1984, s.14) olarak tanımlanabilir. Sanat eğitiminin amacı; yaşamın her anında etrafına bilinçli bir şekilde bakabilmek, gözleme dayalı sanatın bütünlüğü içinde çocuğu eğitmektir.

İnci San’a göre sanat eğitimi; “sanatın yaşamdaki yerini ve önemini kavrayacak biçimde düzenlenmiş belli programlar aracılığı ile çeşitli dallarda beceri de kazandırabilecek uygulama çalışmaları ve sanatsal yaratma olgusunu tanıtmaya yönelik bir eğitim sürecidir” (San, 1985, s.5). Görsel sanatlar programı içerisinde yer alan sanat eğitiminin üç öğrenme alanından oluştuğu bilinmektedir. Bu alanlar; “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme”, “Görsel Sanat Kültürü” ve “Müze Bilinci” şeklindedir.

Bu öğrenme alanlarını tanımlayacak olursak;

Görsel sanatlarda biçimlendirme: “Çizgi, biçim, doku, leke, yapı, mekân, renk gibi görsel sanat öğeleri ile denge, vurgu, ahenk, değişiklik, hareket, ritim, dereceleme, oran-orantı gibi sanatsal düzenleme ilkelerinin, seçilen etkinlik, önerilen yöntem ve teknikler eşliğinde, duyuşsal ve devinimsel kazanımlara yönelik uygulamalar içinde sezdirildiği, duyumsatıldığı, geliştirildiği ve pekiştirildiği bir öğrenme alanıdır (Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, 2006, s.11).

Bireyin tüm duyarlılığı ile bunları anlamlandırması ve yeniden kurgulamalara gitmesi açısından bu ders içeriği önem arz etmektedir.

Görsel sanat kültürü öğrenme alanında, “... öğrencilerin ulaşmaları beklenen kazanımlar, “estetik”, “sanat eleştirisi”, “sanat tarihi” gibi varlığını sanattan alan diğer disiplinlerin birbiri içine geçirilerek sarmal olarak verilmesiyle oluşturulmuştur” (Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, 2006, s.12). Bu öğrenme alanında, içerik olarak verilen kavramların bireye aktarımı sonucunda, gündelik yaşamında karşılaştığı bir sanat nesnesine bilinçli olarak bakmayı bilen bunun yanı sıra sanatın ve sanat eserini üreten kişinin toplum içerisindeki yerini ve önemini kavrayabilen bireyler yetiştirmek hedeflenir.

Müze etkinliklerini içeren “Müze Bilinci” öğrenme alanında müze eğitimi, tarih bilinci ile öğrencilerin kültürel düzeylerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. M.E.B.’e (2006) göre; “... bu öğrenme alanı ile öğrencilere, ülkesinin kültürel ve tarihsel mirasının farkına vararak kültür bilinci edindirilebilir; yeni yaratımlar ortaya koydurulabilir ve içinde bulunduğu toplumu, coğrafyayı ve farklı kültürleri kavraması sağlanabilir” (Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, s.13).

Bu çalışmada üç öğrenme alanından biri olan “Görsel Sanat Kültürü” öğrenme alanı öğretmenlerden alınan görüşlerle değerlendirilecektir. Kapsamlı bir sanat eğitimi ancak estetik, sanat tarihi, sanat eleştirisi ve uygulama gibi alanların birbirleriyle ilişkilendirilmesiyle amacına ulaşabilir. Bu alanlar bir bütünün parçaları olarak okul programlarında yer almaktadır. Çağdaş bir anlayışla kurgulanan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında, “Görsel Sanat Kültürü” adı altında ayrı bir öğrenme alanı oluşturulması gerekli görülmüştür.

Bulgular ve Yorum

Araştırma da elde edilen bulgular alt amaçlardan hareketle bu bölümde alt başlıklar şeklinde verilecektir. Araştırmanın amacı doğrultusunda görsel sanatlar (resim) öğretmenlerine sorulan ilk soru “Programın; sanatın insanlık tarihine katkılarını bilen, kültürel değerlerine duyarlı öğrenciler yetiştirmede etkinliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” şeklinde olmuştur. Öğretmenlerin cevaplarından elde edilen görüşler şu şekildedir:

Tablo 1: Öğretmenlerin “Programın; Sanatın Katkılarını Bilen ve Kültürel Değerlere Duyarlı Öğrenci Yetiştirmede Etkinliği” ile İlgili Görüşleri

<i>Sanatın Katkılarını Bilen ve Kültürel Değerlere Duyarlı Öğrenci Yetiştirme</i>	<i>Olumlu</i>		f
	<i>Olumlu</i>	<i>Olumsuz</i>	
Uygulama Alanı	-	4	4
Çevre (Sosyal ve Fiziksel)	-	2	2
Öğretmenin Rolü	-	2	2
Öğrenci Profili	-	2	2
Kazanımlar	1	1	2
Ders Saati	-	1	1
Bakış Açısı	-	1	1
Eğitim Düzeyi	-	1	1

“Görsel sanat kültürü” öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada, görsel sanatlar öğretmenlerine programın; sanatın insanlık tarihine katkılarını bilen, kültürel değerlerine duyarlı öğrenciler yetiştirmede etkinliği hakkındaki düşünceleri ile ilgili olarak bir soru yöneltilmiştir. Araştırma kapsamında öğretmenler olumlu (n=1) ve olumsuz (n=14) görüşler ortaya koymuşlardır. Öğretmen adaylarından bazılarının görüşleri şu şekilde olmuştur:

Ö-1: İlgili öğrenme alanı elbette sanatın en temel unsurudur ancak etkinliği hususu tartışılabilir bir durumdur. Çünkü öğrencinin ailesinin, çevresinin okulun ve öğretmenin sanatı bakışı bilgisi ve eğitim düzeyi bu öğrenme alanı üzerinde önemlilik arz etmektedir. Bu

konuda etkili bir öğrenme alanının gerçekleştirilmesi için fiili olarak uygulama alanlarının oluşturulması maddi ve sosyal ortamların sunulması çok önemlidir. Teori ile beraber pratikte de uygulama alanlarının oluşturulması şarttır.

Ö-2: Programda yer alan kazanımlar sanatın insanlık tarihine katkılarını özümsetecek nitelikte değildir. Kazanımların içi öğretmen tarafından bu nitelikte doldurulabilir fakat ders saat sayısının ilk ve orta dereceli okullarda yetersiz olması bunu mümkün kılamamaktadır. Müze ziyaretlerinin resmi prosedür gerektirmesi maddi sıkıntılar ya da yakın çevrede ziyaret edilecek nitelikte bir müzenin bulunamayışı gibi sebeplerden dolayı bu kazanımlarda sekteye uğrayabilir. Bu anlamda kültürel değerlere duyarlı bireyler yetiştirmede görevin çoğu öğretmenlere düşmektedir.

Programın kazanımlarını etkinleştirecek uygulama alanlarının sınırlı olması ve maddi sorunlar nedeniyle bu alanların oluşturulamaması ile ilgili olumsuz görüşler elde edilmiştir.

Ö-2: Programda yer alan kazanımlar sanatın insanlık tarihine katkılarını özümsetecek nitelikte değildir. Kazanımların içi öğretmen tarafından bu nitelikte doldurulabilir fakat ders saat sayısının ilk ve orta dereceli okullarda yetersiz olması bunu mümkün kılamamaktadır. Müze ziyaretlerinin resmi prosedür gerektirmesi maddi sıkıntılar ya da yakın çevrede ziyaret edilecek nitelikte bir müzenin bulunamayışı gibi sebeplerden dolayı bu kazanımlarda sekteye uğrayabilir. Bu anlamda kültürel değerlere duyarlı bireyler yetiştirmede görevin çoğu öğretmenlere düşmektedir.

Ö-6: İki başlığın da müze eğitimi ile verilmeye çalışıldığını düşünüyorum. Müzeler insanlık tarihini ve kültürel değerlerin görsel olarak okunduğu yerler olduğu için müze gezilerine gereken önemin verilmesinden yanayım. Fakat yapılması gereken prosedürlerin müze ziyaretlerinin önündeki en büyük engel olduğu kanısındayım.

Sosyal ve fiziksel çevrenin olumsuz etkilerini öne çıkaran görüşler olduğu gözlenmektedir. Örneğin; insanların sanat derslerine olumsuz bakışı nedeniyle çeşitli uygulama alanlarının oluşturulamaması ve ulaşılamaması (atölye, sergi salonları, müzeler vb.) ve müze, sergi salonları gibi kültürel kurumların yaşanılan fiziksel ortamda bulunmayışı gibi.

Ö-2: Programda yer alan kazanımlar sanatın insanlık tarihine katkılarını özümsetecek nitelikte değildir. Kazanımların içi öğretmen tarafından bu nitelikte doldurulabilir fakat ders saat sayısının ilk ve orta dereceli okullarda yetersiz olması bunu mümkün kılamamaktadır. Görsel sanatlar ders içeriğinde yer alan müze bilinci başlığı altındaki kazanımlar ise kültürel değerlerine duyarlı bireyler yetiştirmede etkili olabilmektedir. Fakat müze ziyaretlerinin resmi prosedür gerektirmesi maddi sıkıntılar ya da yakın çevrede ziyaret edilecek nitelikte bir müzenin bulunamayışı gibi sebeplerden dolayı bu kazanımlarda sekteye uğrayabilir. Bu anlamda kültürel değerlere duyarlı bireyler yetiştirmede görevin çoğu öğretmenlere düşmektedir.

Programın etkili olabilmesi için öğretmenlere daha çok görev düşüğünü belirten görüşlere de yer almaktadır.

Ö-4: Program çok detaylı amacı doğrultusunda işlenirse olumlu sonuçlar alınır fakat düz lise ve Anadolu liselerinde öğrenci profili bu konuların tam anlamı ile işlenmesini sağlayamıyor.

Programın etkililiğine ilişkin görüşlere bakıldığında öğrenci profilinin önemli bir faktör olduğunu belirten görüşler dikkat çekmektedir.

Ö-7: Sanatı insanlık tarihi ile başladığını öğrenir ve öğretiriz, tarihin akışını, jeolojik, arkeolojik bulgulardan yola çıkarak ilkel yaşam koşullarında yaşam mücadelesi veren insanın mağara duvarlarına yapmış oldukları resimlerle başladığını varsaydığımız sanatın ortaya çıkan bulgularının sanatsal bir etkinlik olarak mı yoksa kendini ifade etmek için mi, doğayı ve içindekileri kontrol altına almak için mi, sanatsal bir etkinlik ortaya koymak için mi? Neden her ne olursa olsun kendini ifade etmiştir ve sanatsal etkinliğin temellerini atmış olduklarını öğreniyoruz. Uygarlıklar tarihini her aşamasında sanatın her alanıyla duygularını dışa vurma yolu olarak kullanmıştır.

Kendi tarihini yeteri kadar öğretilmediğimiz öğrencilerimizden sanatın insanlık tarihine katkıları nelerdir sorusuna verebilecekleri cevabın tatmin edici olmaktan uzak olduğunu düşünüyorum. Program öğrencilere kazandıracığı kazanımlar açısından yeterli olmakla birlikte sorun uygulamada ve de öğrenci ilgi yetenek ve algılarının sanattan uzak alanlara yoğun olarak kaymış olmasından kaynaklanıyor.

Ö-2: Programda yer alan kazanımlar sanatın insanlık tarihine katkılarını özümsetecek nitelikte değildir. Kazanımların içi öğretmen tarafından bu nitelikte doldurulabilir fakat ders saat sayısının ilk ve orta dereceli okullarda yetersiz olması bunu mümkün kılamamaktadır. Görsel sanatlar ders içeriğinde yer alan müze bilinci başlığı altındaki kazanımlar ise kültürel değerlerine duyarlı bireyler yetiştirmede etkili olabilmektedir. Fakat müze ziyaretlerinin resmi prosedür gerektirmesi maddi sıkıntılar ya da yakın çevrede ziyaret edilecek nitelikte bir müzenin bulunamayışı gibi sebeplerden dolayı bu kazanımlarda sekteye uğrayabilir. Bu anlamda kültürel değerlere duyarlı bireyler yetiştirmede görevin çoğu öğretmenlere düşmektedir.

Programın, kazanımlar açısından yeterli (olumlu) ya da yetersiz (olumsuz) olduğu konusunda görüşler alınmıştır.

Ö-2: Programda yer alan kazanımlar sanatın insanlık tarihine katkılarını özümsetecek nitelikte değildir. Kazanımların içi öğretmen tarafından bu nitelikte doldurulabilir fakat ders saat sayısının ilk ve orta dereceli okullarda yetersiz olması bunu mümkün kılamamaktadır. Görsel sanatlar ders içeriğinde yer alan müze bilinci başlığı altındaki kazanımlar ise kültürel değerlerine duyarlı bireyler yetiştirmede etkili olabilmektedir. Fakat müze ziyaretlerinin resmi prosedür gerektirmesi maddi sıkıntılar ya da yakın çevrede ziyaret edilecek nitelikte bir müzenin bulunamayışı gibi sebeplerden dolayı bu kazanımlarda sekteye uğrayabilir. Bu anlamda kültürel değerlere duyarlı bireyler yetiştirmede görevin çoğu öğretmenlere düşmektedir.

Okullarda ders saatinin yetersiz olduğu konusuna vurgu yapıldığı görülmektedir.

Ö-1: İlgili öğrenme alanı elbette sanatın en temel unsurudur ancak etkililiği hususu tartışılabilir bir durumdur. Çünkü öğrencinin ailesinin, çevresinin okulun ve öğretmenin sanata bakışı bilgisi ve eğitim düzeyi bu öğrenme alanı üzerinde önemlilik arz etmektedir. Bu konuda etkili bir öğrenme alanının gerçekleşebilmesi için fiili olarak uygulama alanlarının oluşturulması maddi ve sosyal ortamların sunulması çok önemlidir. Teori ile beraber pratikte de uygulama alanlarının oluşturulması şarttır.

Programın etkili olabilmesinde eğitim düzeyinin önemli olduğuna dair görüş olduğu gözlenmektedir. Ayrıca, insanların sanata dair bakış açısının değişmesi gerektiği konusunda da görüş alınmıştır.

“Görsel sanat kültürü” öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada, programın; sanatın insanlık tarihine katkılarını bilen, kültürel değerlerine duyarlı öğrenciler yetiştirmede etkililiği

hakkındaki öğretmen görüşlerine bakıldığında; bu öğrenme alanına yönelik özellikle uygulama alanı ile ilgili olumsuz görüşler dikkat çekmektedir. Kazanımları etkin hale getirecek alanların varlığına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Örneğin müze, açık hava müzesi, sergi salonu ziyareti gibi. Bu alanların varlığı durumunda da ulaşım ile ilgili maddi sıkıntılar ve resmi prosedürler öğretmenleri rahatsız etmektedir. Sosyal ve fiziksel çevrenin de etkisi ile ilgili görüşlerin olması dikkat çekicidir. Fiziksel olarak uygun koşullar olmayabilir ancak sosyal çevrenin de uygun olmayışı Türkiye’de sanat eğitimi adına sıkıntılar olduğunu göstermektedir. Öğretmenin rolünün fazla olduğu konusunda görüşlerin olması da Türk toplumunun yapısına bağlanabilir. Sürekli öğretmenden bir şeyler bekleyen bir toplumuz. Özellikle de günümüz teknoloji çağında uyuşmuş vaziyette olan öğrencinin kendi başına bir şeyler yapıyor olmasını beklemek mümkün görünmemektedir. Öğrenci profili ile ilgili olumsuz görüşler de bunun göstergesi gibidir. Düz lisedeki öğrencinin algı düzeyi ile Anadolu lisesindeki öğrencinin algı düzeyi farklı olacaktır. Algı düzeyini farklılaştıran etkenler de ayrı bir çalışma gerektirmektedir. Kazanımlar konusundaki görüşler hem olumlu hem de olumsuz olduğu yönündedir. Ders saatinin yeterli olmayışı ile ilgili görüşler de yerinde olmuştur. Ayrıca, iki ders saatinin bu kadar dolu programı etkin hale getirmek için çok az bir zaman dilimi olduğu vurgulanmıştır. Görüşlerde toplumun sanata bakış açısı ve eğitim düzeyi de eleştirilmiştir.

Araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmenlerine yöneltilen ikinci soru “Programın; Atatürk’ün sanata ve sanatçıya verdiği önemi anlamalarını sağlaması hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” şeklinde olmuştur.

Tablo 2: Öğretmenlerin “Programın; Atatürk’ün Sanata ve Sanatçıya Verdiği Önemi Anlamayı Sağlaması” ile İlgili Görüşleri

<i>Atatürk’ün Sanata ve Sanatçıya Verdiği Önemi Anlama</i>	<i>Olumlu</i>	<i>Olumsuz</i>	f
Program	1	5	6
Öğretmen Yeterliliği	-	2	2
Öğrenci Profili	-	1	1

“Görsel sanat kültürü” öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada, görsel sanatlar öğretmenlerine programın; Atatürk’ün sanata ve sanatçıya verdiği önemi anlamayı sağlaması ile ilgili olarak bir soru yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu (n=1) ve olumsuz (n=8) görüşler ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Ö-2: Program Atatürk’ün sanata ve sanatçıya verdiği önem konusunda yüzeyseldir. Birçok öğretmenin de bu konuda donanımlı olduğunu düşünmüyorum. Atatürkçülük, Atatürk’ün sanata ve sanatçıya verdiği önem denilince öğretmenlerin öğrenciye birkaç vecizeden başka verebildiği bir şey olduğunu sanmıyorum. Programda da içi boş bir kavram olarak kalmış.

Ö-5: Atatürk’ün sanata ve sanatçıya verdiği önemi yıllık planlarımızda plan içerisine alıyor ve işliyoruz. Yeri geldiğinde önemli günlerde bayramlarda daha ağırlıklı olarak Atatürk’ü anıyoruz.

Atatürk’ün sanata ve sanatçıya verdiği önemi anlamayı sağlaması ile ilgili olarak alınan görüşlere bakıldığında, daha çok olumsuz görüşler olduğu dikkat çekmektedir.

Ö-4: Konu ile ilgilenen öğrencilere ulaşım kolay oluyor ama öğrenci profili geniş olduğu için mevcut yapıdaki herkese ulaşamıyor.

Öğrenci profilinin bu konuda önemli olduğunu belirten görüşe rastlanmıştır.

Ö-6: Atatürk ve Atatürkçülük kurumlarının gereği kadar anlaşılmadığı aynı zamanda da anlatılmadığını düşünüyorum. Birkaç tane özdeyiş, birkaç tane dinlediği şarkı ile geçiştiriyoruz diye düşünüyorum.

Ö-2: Program Atatürk'ün sanata ve sanatçıya verdiği önem konusunda yüzeyseldir. Bir çok öğretmenin de bu konuda donanımlı olduğunu düşünmüyorum. Atatürkçülük, Atatürk'ün sanata ve sanatçıya verdiği önem denilince öğretmenlerin öğrenciye birkaç vecizeden başka verebildiği bir şey olduğunu sanmıyorum. Programda da içi boş bir kavram olarak kalmış.

Öğretmenlerin bu konuda yeterli donanımlarının olmadığı yönünde olumsuz görüşler elde edilmiştir.

Programın Atatürk'ün sanata ve sanatçıya verdiği önemi anlamayı sağlamasına ilişkin görüşlere bakıldığında, programın bu konuda yeterli olmadığı konusunda görüşler dikkat çekmektedir. Programın yüzeysel olduğu, bu konunun mecburiyetten işlendiği gibi yorumların yanı sıra Atatürk'ün anlaşılmadığı ve anlatılmadığı gibi yorumlar olduğu da gözlenmektedir. Ayrıca öğretmenlerin konu ile ilgili donanımlarının olmadığı ve mecburen bu konunun işlendiği yönünde alınan görüşlerin de önemli olduğu düşünülmektedir. Öte yandan öğrenci profilinin de bu konunun işlenmesine yönelik olumsuz etken olduğunu belirten öğretmen görüşlerinin olduğu da gözlenmektedir.

Araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmenlerine yöneltilen üçüncü soru “Programın; öğrencilerin sanatı uygulayan, anlayan ve sanattan tat alan bireyler olarak yetişmelerini sağlaması hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” şeklinde olmuştur.

Tablo 3: Öğretmenlerin “Programın; Öğrencilerin Sanatı Uygulayan, Anlayan ve Sanattan Tat Alan Bireyler Olarak Yetişmelerini Sağlaması” İle İlgili Görüşleri

<i>Sanatı Uygulayan, Anlayan ve Sanattan Tat Alan Bireyler Yetiştirme</i>	<i>Olumlu</i>	<i>Olumsuz</i>	f
Öğrenci Profili	-	2	2
Programın Uygulanabilirliği	1	1	2
Maddi İmkan	-	1	1
Sosyal İmkan	-	1	1
Ders Saati	-	1	1

“Görsel sanat kültürü” öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada, görsel sanatlar öğretmenlerine programın; öğrencilerin sanatı uygulayan, anlayan ve sanattan tat alan bireyler olarak yetişmelerini sağlaması ile ilgili olarak bir soru yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu (n=1) ve olumsuz (n=6) görüşler ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Ö-4: Program uygulanabilirse çok faydalı ama bu zamanki öğrenci profili ile düz liselerde öğrencinin ilgisini çekebilecek konular aralara katılarak farklı uygulama konuları

yapılmakta. Anadolu liselerinde ise öğrenciler daha çok sınav telaşında olduğundan burada sanata ilgi duyan küçük bir kesimi yakalayabiliyoruz.

Öğrenci profilinin önemli olduğunu belirten görüşler elde edilmiştir.

Ö-2: 40 dakikalık ders saati içerisinde öğrencilerden sanatı anlamasını, uygulamasını ve yaptığı işten zevk alan bireyler olmasını beklemek mucize olurdu. Sanat uzun soluklu bir süreçtir. Program bu anlamda fazlasıyla dolu olsa da uygulanabilirlik açısından istendik davranışlar kazandırılması için uygun değildir.

Programın dolu olduğu ancak uygulanabilirliği anlamında yeterli olmadığı konusundaki görüş dikkat çekmektedir.

Ö-6: Uygulamalı çalışmalarla yaratıcılığını konuşturan ve kendini ifade eden çocuğun keşfettiği iletişim yolunun tadını çıkardıklarını düşünüyorum. Zamanını geçirmek için başka uğraşlar aramak zorunda kalmıyorlar. Bu tadı yakalayan öğrencilerin tüm derslerde başarılı olduklarını görüyorum ve sayıları ise maalesef çok az. Verilere göre görsel sanatlar dersi çocukların zamanını çalan, gereksiz bir ders. Tabi bu görüşün altında bence velilerin dillendiremediği bir de malzeme masrafı var.

Maddi imkansızlıkların programın işleyişine olumsuz bir etken olduğunu belirten görüş alınmıştır.

Ö-6: Uygulamalı çalışmalarla yaratıcılığını konuşturan ve kendini ifade eden çocuğun keşfettiği iletişim yolunun tadını çıkardıklarını düşünüyorum. Zamanını geçirmek için başka uğraşlar aramak zorunda kalmıyorlar. Bu tadı yakalayan öğrencilerin tüm derslerde başarılı olduklarını görüyorum ve sayıları ise maalesef çok az. Verilere göre görsel sanatlar dersi çocukların zamanını çalan, gereksiz bir ders. Tabi bu görüşün altında bence velilerin dillendiremediği bir de malzeme masrafı var.

Sosyal ortamın, bu derse bakış açısının ne denli önemli olduğu gerçeğine değinen görüş dikkat çekmektedir.

Ö-2: 40 dakikalık ders saati içerisinde öğrencilerden sanatı anlamasını, uygulamasını ve yaptığı işten zevk alan bireyler olmasını beklemek mucize olurdu. Sanat uzun soluklu bir süreçtir. Program bu anlamda fazlasıyla dolu olsa da uygulanabilirlik açısından istendik davranışlar kazandırılması için uygun değildir.

Ders saatinin yetersiz olduğuna ilişkin görüş elde edilmiştir.

Öğrencilerin sanatı uygulayan, anlayan ve sanattan tat alan bireyler olarak yetişmelerini sağlaması ile ilgili olarak görüşlere bakıldığında; özellikle öğrenci profiline dikkat çekilmiştir. Öğrencilerin düz lise ve Anadolu liseleri öğrencileri olarak iki grupta inceleniyor olması da ayrı bir yaklaşım biçimi olarak görülebilir. Ancak her iki grupta da sanatın uygulanması, anlaşılması ve tat alınması bağlamında sorunlar olduğu belirtilmiştir. Düz liselerde öğrencinin ilgisini çekmek için konu dışı başka uygulamalı çalışmalar yaptırmak durumunda kalındığından bahseden öğretmen, Anadolu liselerinde de daha çok sınav kaygısı ile hareket eden öğrenciye ulaşmanın daha da zor olduğunu belirtmiştir. Öte yandan programın uygulanabilirliğini tartışan görüşlere bakıldığında; programın kendi başına çok dolu bir program olduğunu belirten olumlu ve fazlasıyla dolu olsa da istendik davranışlar kazandırılması için uygun olmadığını belirten olumsuz görüşler elde edilmiştir. Buradan da şöyle bir sonuç çıkıyor; program birçok açıdan iyi hazırlanmış ancak gerekli koşullar sağlanmadıkça uygulanması oldukça güç bir programdır.

Maddi imkânsızlıklar, sosyal ortamın uygun olmayışı (insanların bu derse bakış açıları vb.) ve özellikle de ders saatinin azlığı konusunda da görüşlerin olması uygulanabilirliği açısından koşulların ne denli zor olduğunu kanıtlar gibidir.

Araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmenlerine yöneltilen dördüncü soru “Programda; öğrencilerin sanat yapıtlarını inceleme yöntemlerini kullanarak eleştirel bakış açısı kazanmaları noktasındaki görüşleriniz nelerdir?” şeklinde olmuştur.

Tablo 4: Öğretmenlerin “Öğrencilerin Eleştirel Bakış Açısı Kazanmaları” İle İlgili Görüşleri

<i>Eleştirel Bakış Açısı Kazanma</i>	<i>Olumlu</i>	<i>Olumsuz</i>	F
Kazanımlar	6	-	6
Program	-	1	1
Rehberlik	1	-	1

“Görsel sanat kültürü” öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada, görsel sanatlar öğretmenlerine programın; öğrencilerin sanat yapıtlarını inceleme yöntemlerini kullanarak eleştirel bakış açısı kazanmalarını sağlaması ile ilgili olarak bir soru yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu (n=7) ve olumsuz (n=1) görüşler ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Ö-2: Sanat yapıtlarını inceleyip, onlara eleştirel göz ile bakmak ciddi bir eğitim süreci gerektirir. İlköğretim için bu çok mümkün olmasa da ilerleyen yaşlarda bu alana özel ilgi duyan öğrencilerin bireysel ve okuldaki öğretmenlerinden destek alarak eleştirel bakış açısına sahip olmaları beklenebilir. Eleştirel bakış açısı kazanmak yaş, ilgi ve eğitim ile gelişebilecek bir nokta olduğu için bu yetiyi kazanmada programın içeriği tek başına yeterli olmayacaktır. Sadece program yeterli olmamakla birlikte program eleştirel bakış açısı kazanmak için uygun düzenlenmiştir.

Ö-4: Resimleri eskisi gibi yüzeysel olarak incelemiyorlar. Resim öğrencilerinin nasıl ve neden resim içinde yer aldığını sorgulayıp yorumluyorlar.

Ö-6: Yeterli olduğunu düşünüyorum.

Programın kazanımlar açısından yeterli olduğunu belirten öğretmen görüşleri dikkat çekmektedir.

Ö-2: Sanat yapıtlarını inceleyip, onlara eleştirel göz ile bakmak ciddi bir eğitim süreci gerektirir. İlköğretim için bu çok mümkün olmasa da ilerleyen yaşlarda bu alana özel ilgi duyan öğrencilerin bireysel ve okuldaki öğretmenlerinden destek alarak eleştirel bakış açısına sahip olmaları beklenebilir. Eleştirel bakış açısı kazanmak yaş, ilgi ve eğitim ile gelişebilecek bir nokta olduğu için bu yetiyi kazanmada programın içeriği tek başına yeterli olmayacaktır. Sadece program yeterli olmamakla birlikte program eleştirel bakış açısı kazanmak için uygun düzenlenmiştir.

Program kazanımlar açısından yeterli görülse de, tek başına eleştirel bakış açısı kazanma da yeterli olmadığını belirten görüş elde edilmiştir.

Ö-1: Eleştirel bakış açısı kazanabilmesi için tabii ki öğrencilerin sanat yapıtlarını inceleyerek başlamaları sonra da ilerleyen zamanlarda da kendilerine bir yol belirlemeleri konusunda rehberlik edecektir.

Öğrenciye eleştirel bakış açısı kazandırmanın daha sonraki yaşamında ona rehberlik edeceği konusunda görüş olduğu gözlenmektedir.

Programın eleştirel bakış açısı kazandırmasına yönelik alınan görüşlere bakıldığında; özellikle kazanımlara ilişkin elde edilen olumlu görüşler olduğu dikkat çekmektedir. Öğretmenlerin bu bağlamda beklentilerini karşılayan bir program yapısı gözlenmektedir. Ancak, bu bakış açısını ortaöğretim düzeyinde kazandırmakla işin bitmediğini, eleştirel bakış açısı kazandırmanın tüm eğitim düzeylerine yaydırılması gerektiğini ve bu program tek başına yeterli olmadığını belirten öğretmen görüşünün de çok önemli bir konuya değindiği düşünülmektedir. Öte yandan eleştirel bakış açısı kazandırmanın öğrencinin sonraki yıllarında ona rehberlik edeceğine ilişkin görüş de dikkat çekicidir. Ahmet Doğanay'a göre; "...Eğitim sistemine düşen temel görevlerden biri, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen bireylerin yetiştirilmesidir. Eğitimin temel amacı, eski kuşakların yaptıklarını yalnızca tekrar eden değil, yeni bir şeyler üretebilme gücüne sahip bireyler yetiştirmektir" (Doğanay, 2000, s.173). Eğitimin bu görevini yerine getirebilmesi için öğrencilerin analiz etmeleri, değerlendirmeleri ve kendi bakış açılarına göre yorumlamaları gerekmektedir. Bu bağlamda, "eleştirel düşünme" kavramı önem kazanmaktadır. Çünkü eleştirel bakış açısı kazanan birey sadece sanat ürünlerine değil, hayatında karşılaştığı her duruma aynı gözle bakmayı öğrenir. Neyi giyeceğinden, hangi çantayı taşıyacağından tutun da başkalarının neden öyle görüldüğü, giyindiğini sorgulamaya başlar ya da medyada neyi izleyip neyi izlemeyeceğine karar verir vb. Sorgusuzca bir şeyler yiyor, giyiyor ya da izliyor olabiliriz. İşte eleştirel bakabilme hayatın her yerinde bireyin işine yarayacak rehberliği bu şekilde yapmaktadır. Yukarıda belirtilen görüşü destekleyen Mel Cohen'in (1993) eleştirel düşünme ile ilgili önerisi, "...derslerde olayları tek bir bakış açısından anlatmak yerine, öğrencilerin farklı bakış açılarının neler olabileceğini görebilecekleri ve üzerinde düşünebilecekleri tartışma egzersizleri (debate topics) yaptırmaktadır. (Kökdemir ve Demirtutku, 2000: Kökdemir, 2003, s.50). Bu bağlamda, eleştirel düşünme anlamların sorgulanarak tartışıldığı katılımcı eylemler olarak görülebilir.

Araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmenlerine yöneltilen beşinci soru "Programın; geleneksel Türk sanatlarını tanıtmayı noktasındaki görüşleriniz nelerdir?" şeklinde olmuştur.

Tablo 5: Öğretmenlerin "Programın; Geleneksel Türk Sanatını Tanıtması" İle İlgili Görüşleri

<i>Geleneksel Türk Sanatlarını Tanıma</i>	<i>Olumlu</i>	<i>Olumsuz</i>	f
Öğrenci Seviyesine Uygunluk	2	-	2
Program Yeterliği	1	1	2

"Görsel sanat kültürü" öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada, görsel sanatlar öğretmenlerine programın; geleneksel Türk sanatlarını tanıtmayı sağlaması ile ilgili olarak bir soru yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu (n=3) ve olumsuz (n=1) görüşler ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Ö-2: Geleneksel Türk Sanatları çok geniş bir yelpazeye sahiptir. En bilinen türleri öğrenci seviyesine uygun bir şekilde tanıtılmış.

Ö-5: Program Türk sanatını tanıtmada konusunda lise öğrencisine göre gayet iyidir. Programın öğrenci seviyesine uygun hazırladığını belirten görüşler elde edilmiştir.

Ö-6: Geleneksel sanatların içerisinde nelerin yer aldığı teker teker söylenip, tamamında olmasa bile seçilen birkaç başlıkta uygulamalı örneklerin yaptırıldığını düşünüyorum.

Ö-7: Programın geleneksel Türk sanatları açısından yeterli olmadığını düşünüyorum. Sanatçıları ve eser örnekleriyle zenginleştirilebilirdi, bilgi bakımından öğrenci merkezli hazırlanmış olan programda öğrencilerin bilgiye ulaşması noktasında altyapı eksiklikleri programın amacına uygun bilgi vermesinden uzak görünüyor.

Programın yeterli olduğunu belirten görüşün yanı sıra yeterli olmadığını belirten görüş de rastlanmıştır.

Geleneksel Türk sanatlarının tanıtımına ilişkin görüşlere bakıldığında genel olarak öğrenci seviyesine uygun olduğu görüşü dikkat çekmektedir. Ancak programın yeterliği konusunda olumlu görüşün yanı sıra olumsuz görüşün olması, özellikle de öğrenci merkezli hazırlanan programın bu açıdan eleştirilmesi üzerinde çalışılması gereken bir konudur. Özellikle öğrencinin bilgiye erişiminde sıkıntılar olduğunun vurgulanması da derste öğretmenin bu bağlamda zorlandığını göstermektedir.

Araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmenlerine yöneltilen altıncı soru “Programın; doğaya saygılı, estetik duyarlık kazanmış bireyler yetiştirmesi hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” şeklinde olmuştur.

Tablo 6: Öğretmenlerin “Programın; Doğaya Saygılı, Estetik Duyarlık Kazanmış Bireyler Yetiştirmesi” İle İlgili Görüşleri

<i>Doğaya Saygılı, Estetik Duyarlık Kazanmış Bireyler</i>	<i>Olumlu</i>	<i>Olumsuz</i>	f
Program Yeterliği	1	3	4
Ders Saati	-	1	1

“Görsel sanat kültürü” öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada, görsel sanatlar öğretmenlerine programın; doğaya saygılı, estetik duyarlık kazanmış bireyler yetiştirmesi ile ilgili olarak bir soru yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu (n=1) ve olumsuz (n=4) görüşler ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Ö-4: Sanat ile uğraşıp ilgi alanlarını bu tür araştırmalara verdikleri için dünyaya bakışları değişiyor.

Ö-2: Programın doğaya saygılı, estetik duyarlılık kazanmış bireyler yetiştiremediği kanaatindeyim.

Ö-7: Doğayı seven çevreye saygılı estetik duyarlık kazanmış bireyler olmaları, doğayla iç içe olmalarıyla sanatsal etkinlikleri doğada, doğal ortamlarda yapmalarıyla sağlanabilir, bu konuda müfredatı yeteri kadar uygulayarak sonuca ulaşmanın mümkün olmadığını düşünüyorum.

Görsel sanat kültürü öğrenme alanına ilişkin programın öğrencinin dünyaya bakış açısını değiştirdiğini düşünen olumlu görüşün yanı sıra yine bu programın doğaya saygılı, estetik duyarlık kazanmış birey yetiştiremediğini belirten görüşün olması dikkat çekmektedir. Ayrıca

bu kazanımı sağlamanın yolunun doğaya çıkarak, doğal ortamlarda olacağını belirten görüşün de önemli olduğu düşünülmektedir.

Ö-5: Ortaöğretimde her ders programında bu iki özelliğin kazanılması amaçlanmıştır zaten. Düz liselerde 1 veya 2 saatlik derslerle bunun öğrencilere verilmesi zor. Diğer derslerde de bu konular üzerinde durulması daha etkili olacaktır.

Ders saatlerinin azlığına dikkat çeken görüş olduğu gözlenmektedir.

İlköğretim basamağında sanat eğitiminin farklı uygulama alanları vardır. Bu uygulama alanlarından biri de “Görsel Sanatlar dersi”dir. Bu ders öğrencilerin yaratıcılığının geliştirilmesi, estetik bir bilinç kazandırılarak sanata duyarlı bireyler yetiştirilmesi ve böylece, bilinçli sanat tüketicilerinin topluma kazandırılması gibi temel işlevleri üstlenmektedir. Görsel Sanatlar dersi çağdaş dünyada yer alabilmek için eğitimin her basamağında herkese verilmesi gereken bir derstir. Görsel Sanatlar dersinin temel amacı, çocuklara estetik kişilik yapısı kazandırarak sanattan anlayan, toplumun yapıcı, yaratıcı ve üretken üyeleri haline getirmektir. Bu niteliklere sahip bireyler doğal olarak sanatı bilinçli olarak tüketen, yerel ve küresel değerlerin ürettiği sanat ve kültür ürünlerinden anlayan ve çevresine karşı duyarlılığı gelişmiş bireyler olacaktır (Türkkan, 2011, s. 93).

Doğaya saygılı, estetik duyarlılık kazanmış bireyler yetiştirmede programın bazı açılardan yeterli olduğu belirtilirken, yetersiz olduğu konusunda da görüş olması öğretmen algısına, sosyal ve fiziksel çevreye göre değişen bir durum olarak görülmektedir. Öte yandan ders saatinin azlığı bu duyarlılığı geliştirmek için çok az bir zaman dilimi olarak görülmektedir. Ayrıca tüm eğitim düzeylerine ve her dersin kazanımları içerisine alınması konusunda alınan görüşün de önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmenlerine yöneltilen yedinci soru “Programın görsel sanatlarla ilgili meslek alanlarını tanıtmaları hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” şeklinde olmuştur.

Tablo 7: Öğretmenlerin “ Programın Görsel Sanatlarla İlgili Meslek Alanlarını Tanıtması” İle İlgili Görüşleri

<i>Görsel Sanatlarla İlgili Meslek Alanlarının Tanıtımı</i>	<i>Olumlu</i>	<i>Olumsuz</i>	f
Tanıtım	3	3	6
Öğrenci İlgisi	2	2	4

“Görsel sanat kültürü” öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada, görsel sanatlar öğretmenlerine programın; görsel sanatlarla ilgili meslek alanlarını tanıtmaları ile ilgili olarak bir soru yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu (n=5) ve olumsuz (n=5) görüşler ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Ö-1: Programın uygulama sürecinde öğrenciler sanatın dallarını ve beraberinde sanat ile ilgili olan çeşitli meslek gruplarını da tanımakta ve ilgilenmektedirler.

Ö-2: Programın bu alanda yetersiz olduğunu düşünüyorum. İlkokul ya da ortaokuldan sonra öğrencilerin ilgi alanlarına göre devam edebileceği eğitim kurumları hakkında bilgileri yok. Liseden sonra da ilgi ve yetenekleri doğrultusunda başvurmaları gereken lisans düzeyindeki okullara nasıl başvuracakları, sınavların ne şekilde yapılacağı konusunda bir haberler.

Ö-5: İlkokuldan bu yana gelen resim dersine karşı alakasızlık lise son sınıfta da devam etmektedir. Hal böyle olunca da tanıtım sloganımız “ben çöp adam bile çizemem” oluyor. Program mesleki alanları tanıtıyor. Kendi çabamızla öğrenci ve velilere yönlendirme yapabiliyoruz.

Ö-7: Kısmen görsel sanatlarla ilgili meslek alanlarını tanıyorlar ancak meslek uygulayıcılarıyla bir araya gelememiş olmaları programın tam olarak hedefe ulaşmasını engellemektedir.

Öğretmenlerin, programın meslek alanlarını tanıtımı ile ilgili olumlu ve olumsuz görüşler ortaya koydukları görülmektedir.

Ö-1: Programın uygulama sürecinde öğrenciler sanatın dallarını ve beraberinde sanat ile ilgili olan çeşitli meslek gruplarını da tanımakta ve ilgilenmektedirler.

Ö-5: İlkokuldan bu yana gelen resim dersine karşı alakasızlık lise son sınıfta da devam etmektedir. Hal böyle olunca da tanıtım sloganımız “ben çöp adam bile çizemem” oluyor. Program mesleki alanları tanıtıyor. Kendi çabamızla öğrenci ve velilere yönlendirme yapabiliyoruz.

Öğrencilerin görsel sanatlar dersine karşı olan olumlu ya da olumsuz geliştirdikleri tutuma göre, görsel sanatlarla ilgili meslek alanlarının tanıtımına karşı ilginin artıp azaldığı yönünde görüşler elde edilmiştir.

Programın eksiklerinin olduğu konusunda görüşler olduğu gibi, yeterli olduğunu belirten görüşlerin olduğu da gözlenmektedir. Olumsuzluğu öğrencinin ilgisizliğine bağlayan görüşlerin yanı sıra programın da eksikliğine değinen görüşler olduğu dikkat çekmektedir. Ayrıca öğrenci ilgisinin meslek alanları tanıtımını olumlu ya da olumsuz yönde etkilediği yönünde görüşlere de rastlanmıştır.

Araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmenlerine yöneltilen sekizinci soru “Programın çağdaş sanat akımlarını tanıtması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” şeklinde olmuştur.

Tablo 7: Öğretmenlerin “ Programın Çağdaş Sanat Akımlarını Tanıtması” İle İlgili Görüşleri

<i>Çağdaş Sanat Akımlarının Tanıtımı</i>	<i>Olumlu</i>	<i>Olumsuz</i>	<i>f</i>
Tanıtım	4	-	4
Uygulama	2	-	2
Özgünlük	1	-	1
Yaratıcılık	1	-	1
Eleştirel Bakış	1	-	1
Merak Duygusu	1	-	1

“Görsel sanat kültürü” öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada, görsel sanatlar öğretmenlerine programın; çağdaş sanat akımlarını tanıtımı ile ilgili olarak bir soru yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu (n=10) ve olumsuz (n=-) görüşler ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Ö-1: İlgili öğrenme alanında, çeşitli etkinlik ve uygulamalarla kazanımlar verilmektedir. Sanatta eleştirel düşünme, özgünlük ve yaratıcı bakış açısı kazanabilmeleri açısından yol aldıklarını düşünüyorum.

Ö-6: Yeterli olduğunu düşünüyorum. Çağdaş sanat akımlarının tanıtımına yönelik olumlu görüşler elde edilmiştir.

Ö-3: Çağdaş sanat akımları hakkında fikir sahibi olması, bu akımların özelliklerini çeşitli sanat eserlerinde ayırt edebilmesi; gerektiğinde bunları uygulamada kullanabilmesini sağlıyor.

Çağdaş sanat akımları hakkında öğrenilen bilgilerin uygulamada da kullanıldığına ilişkin görüşler olduğu gözlenmiştir.

Ö-1: İlgili öğrenme alanında, çeşitli etkinlik ve uygulamalarla kazanımlar verilmektedir. Sanatta eleştirel düşünme, özgünlük ve yaratıcı bakış açısı kazanabilmeleri açısından yol aldıklarını düşünüyorum.

Öğrencilerin çağdaş sanat akımları hakkında edindikleri bilgilerin, onların özgün düşünmelerine, eleştirel bakabilmelerine ve yaratıcı düşünebilmelerine katkılar sağladığı yönünde görüş elde edilmiştir.

Ö-4: Çeşitli akım ve bunlarla ilgili sanatçıları öğrenmek, yapılan eserlerin dönemini bilmek merak duygularını geliştiriyor, araştırmaya yöneltiyor.

Çağdaş sanat akımları hakkında edinilen bilgilerin, öğrencinin merak duygusunu geliştirdiği yönünde görüş olduğu gözlenmektedir.

Çağdaş sanat akımlarının tanıtımına ilişkin öğretmen görüşlerine genel olarak bakıldığında; tanıtımına ilişkin olumlu sonuçlar dikkat çekmektedir. Programın bu anlamda yeterli olduğu gözlenmektedir. Öte yandan, edinilen bilgilerin uygulamalı çalışmalarda yol gösterici olduğu konusunda görüşler olduğu gözlenmektedir. Çağdaş sanat akımlarının tanıtımının özgünlük, yaratıcılık, eleştirel bakış ve merak duygusu geliştirmede katkıları olduğuna dikkat çekilmiştir.

Araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmenlerine yöneltilen dokuzuncu soru “Programın öğrencilere resim ve diğer görsel sanat türlerini tanıtması hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” şeklinde olmuştur.

Tablo 9: Öğretmenlerin “Programın; Resim ve Diğer Görsel Sanatların Tanıtımı” İle İlgili Görüşleri

<i>Resim ve Diğer Görsel Sanatların Tanıtımı</i>	<i>Olumlu</i>	<i>Olumsuz</i>	f
Program	4	2	6
İlgi	-	1	1
Ders Saati	-	1	1

“Görsel sanat kültürü” öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada, görsel sanatlar öğretmenlerine programın; öğrencilere resim ve diğer görsel sanat türlerini tanıtması ile ilgili olarak bir soru yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu (n=4) ve olumsuz (n=4) görüşler ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Ö-2: Programın öğrencilere resim ve diğer görsel sanat türlerini tanıtmayı hakkında yeterli olduğunu düşünüyorum.

Ö-6: Sadece resim ile sınırlandırılmamalı, sınıfta yeteneksiz öğrencinin derste kendini soyutlamasına mani olur diye düşünüyorum.

Resim ve diğer görsel sanatların tanıtımı ile ilgili olumlu ve olumsuz görüşler olduğu dikkat çekmektedir.

Ö-4: Program resmin önemini kavratıyor ancak genel düşünceye bakıldığında üniversite sınavı olduğundan fazla kesime hitap etmiyor ne yazık ki.

Programın yeterli olduğu konusundaki olumlu görüşlere rağmen, üniversite sınavının öğrenci ilgisini bu yöne çektiği konusunda görüşe rastlanmıştır.

Ö-5: İlkokulu Almanya’da okuduğum için karşılaştırma yapacağım. İlkokulda 3 saat beden eğitimi, 3 saat el becerisi(iş teknik) 2 saat resim, 2 saat müzik, 3 saat yazı dersi, 2 saat matematik ve 3 saat okuma dersimiz vardı. Sosyal bilgiler, fen bilgisi vb. dersler yoktu. Türkiye’de bir sürü ders 1 saat müzik, 1 saat resim ve 2 saat beden eğitimi vardı. Böyle bir sistemin içinde görsel sanatların tanıtımının yapılması çok güç görünüyor. Ders saatinin yeterli olmadığına ilişkin görüş elde edilmiştir.

Resim ve diğer görsel sanat türlerinin tanıtımına ilişkin programın daha çok olumlu olduğu görüşleri dikkat çekmektedir. Olumsuz görüşlere bakıldığında ise; sadece resim alanı odaklı derslerin işlenmesine dikkat çekilmiş, ders saatinin sınırlı olması ile Türkiye’de sanata ve sanat eğitime bakış açısı eleştirilmiş ve son olarak üniversite sınavına hazırlık aşamasında olan öğrencilerin bu eğitim düzeyinde sanat derslerine olan ilgisizlikleri eleştirilmiştir.

Araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmenlerine yöneltilen onuncu soru “Programın görsel sanat kültürü kazandırması hakkında başka görüşleriniz varsa lütfen belirtiniz.” şeklinde olmuştur.

Tablo 10: Öğretmenlerin “Programın; Görsel Sanat Kültürü Kazandırması” İle İlgili Görüşleri

<i>Görsel Sanat Kültürü</i>	<i>Olumlu</i>	<i>Olumsuz</i>	f
Sanat Sevgisi ve Kültürü	2	-	2
Davranış Biçimi	1	-	1
Yaşama Yansıtma	1	-	1
Sanata Bakış Açısı	1	-	1
Eleştirel Bakış	1	-	1

“Görsel sanat kültürü” öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada, görsel sanatlar öğretmenlerine programın; öğrencilere resim ve diğer görsel sanat türlerini tanıtmayı ile ilgili olarak bir soru yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin olumlu (n=6) ve olumsuz (n=-) görüşler ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

Ö-3: Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi yaşamın her alanına yansıtabilme, bunu davranış biçimi haline getirebilme yetisi kazandırıyor.

Ö-5: Program çok dolu, görsel sanat sevgisini ve kültürünü kazandırıyor.

Programın görsel sanat kültürünü ve sevgisini kazandırdığına ilişkin görüşler elde edilmiştir.

Ö-3: Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi yaşamın her alanına yansıtabilme, bunu davranış biçimi haline getirebilme yetisi kazandırıyor.

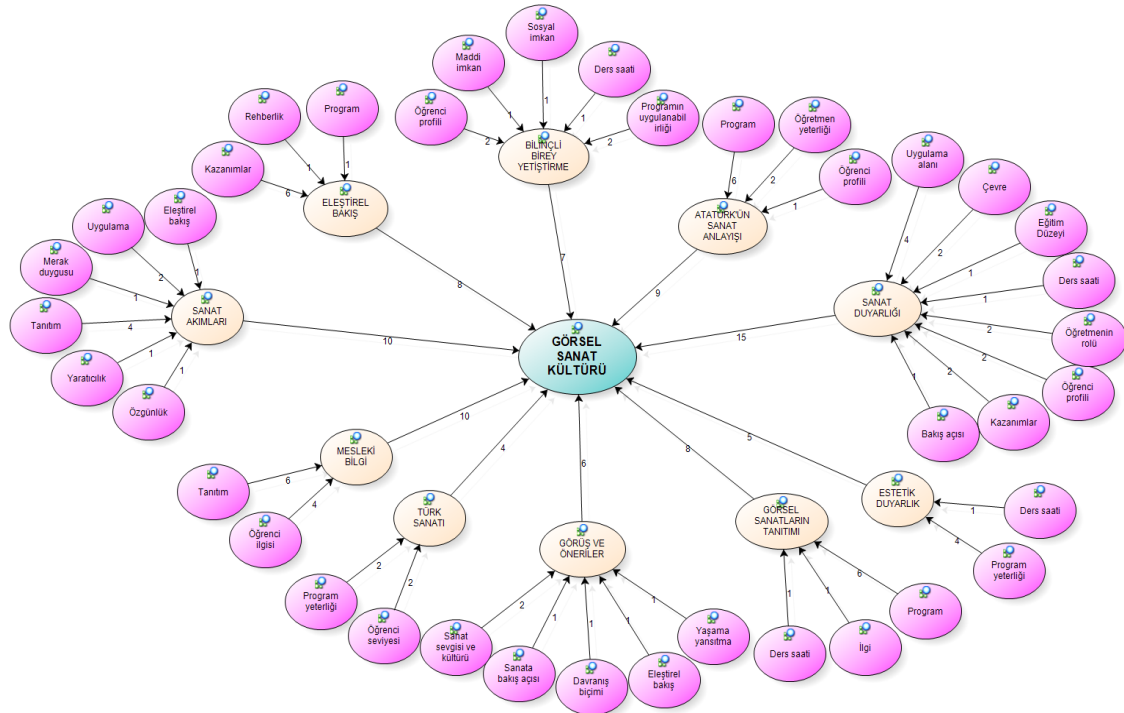
Görsel sanat kültürü öğrenme alanının öğrenciye, öğrendiklerini davranış biçimi haline getirmede ve yine öğrendiklerini yaşama biçimlerine yansıtma katkı sağladığına ilişkin görüşler elde edilmiştir.

Ö-1: Program sanata bakış açılarını değiştiriyor.

Ö-2: Eleştirel bakışı sağlıyor.

Görsel sanat kültürü öğrenme alanının öğrencinin sanata bakış açısını geliştirdiği ve aynı zamanda eleştirel bakış açısı kazandırdığı yönünde görüşler olduğu gözlenmektedir.

Programın görsel sanat kültürü kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşlerine genel olarak bakıldığında; görsel sanat kültürü kazandırdıklarına ilişkin olumlu görüşler elde edilmiş ve yanı sıra sanat sevgisini de kazandırdıkları bulgusuna rastlanmıştır. Bu bağlamda programın amacına uygun görüşler elde edildiği gözlenmektedir. Öte yandan öğrencilerin sanata bakış açılarının gelişmesine ve eleştirel bakış açısı kazanmalarına yardımcı olduğuna ilişkin görüşler de önemli bulgular olarak görülmektedir. Öğrencilerin davranış biçimi kazanmalarına ve öğrendiklerini yaşamlarına yansıtma katkı sağlama alanında da görüşler elde edilmiş olması alanın bireye önemli katkılar sağladığı yönünde görüşlerdir. Araştırma sonucunda katılımcıların görüşleri şu şekilde modellenmiştir:

Sonuç ve Öneriler

“Görsel sanat kültürü” öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada, görsel sanatlar öğretmenleri programın; sanatın insanlık tarihine katkılarını bilen, kültürel değerlerine duyarlı öğrenciler yetiştirmede etkililiği konusunda özellikle uygulama alanlarının olmayışından rahatsız olduklarını görüşlerinde belirtmişlerdir. Teoride öğretilenlerin pratikte öğrencilerin hayatlarında yer almayışı öğretmenlerin şikayet ettikleri durumun odağındadır. Doğaldır ki kendi çevresinde var olan bu kültürel kaynakları kullanamayan, buralara ulaşamayan bir toplumdaki kültürel duyarlılık beklemek olanaksızdır. Sanat eğitiminin bu kültürel alanlardan bağımsız sürdürülmesinin sonuçlarını aslında toplum olarak gözlemliyoruz. Örneğe; açık hava müzelerinde duvarlara bir takım yazılı mesajlar bırakılması, kültürel haberlerin verildiği reklam panolarının ya da afişlerin yırtılarak zarar görmesi, yapılan kültürel sunumlara ve ilk kez karşılaşılan sanatsal faaliyetlere verilen tepkiler (“bunu bende yaparım!” gibi) vb. bunları çoğaltmak mümkün. Eğer bu kültürel kurumlar, alanlar ilköğretim düzeyinde ulaşılabilir yerler haline gelirse, olmayan yerlere bir şekilde ulaştırılabilirse, bir süre sonra beklenen sonuçlara ulaşılabilir. Maddi sorunlar aşılması gereken bir durum gibi düşünülmektedir. Örneğin; ücretsiz servisler okullara hizmet verebilir, en azından öğrencinin yaşadığı kentteki kültürel kurumlara ulaşılması sağlanabilir, sergiler okullara taşınabilir vb. Böylece öğrenciler teoride öğrendiklerini pratik olarak deneyimleyebilirler. Sosyal ve fiziksel çevrenin olumsuz olduğu ile ilgili görüşler ise, Türkiye’de sanat eğitimi ile ilgili sorunlar olduğunun en önemli göstergesidir. Fiziksel çevre ile ilgili sorunlar bir şekilde giderilebilir ancak sosyal çevrenin sanat eğitimi ile ilgili bakış açılarının farklı (olumsuz anlamda) olması bu derste matematik problemlerinin çözülmesine, İngilizce telafi dersi yapılmasına, dersin sınava hazırlık dersi olarak kullanılmasına vb. devam edileceğini gösterir. Sürekli öğretmene görevlerin düşmesi ile ilgili görüşleri değerlendirdiğimizde; toplum olarak öğretmenleri her işin odağına koymayı seven bir toplumuz. Her işin, her görevin altından bir şekilde kalkmak durumundadırlar. Ancak onların da yetemediği durumlar olmaktadır. Teknoloji çağı uyuşmuş bedenleriyle ders yapmak gerçekten zorlayıcı bir süreç olmaktadır. Öğrenci profili ile ilgili görüşler de bunun göstergesi, onaylayıcısı gibi görünmektedir. Aynı zamanda görüşlerde belirtildiği üzere, düz lise ve Anadolu liselerindeki öğrenci profili birbirinden farklı (algı biçimleri, yaşayış biçimleri, anne-baba eğitim düzeyleri gibi), doğal olarak programın etkisi okul türlerine göre farklılık gösterecektir. Bu da ayrı bir çalışma gerektirmektedir. Kazanımlar konusundaki görüşlere bakıldığında, hem olumlu hem de olumsuz olduğu yönündedir. Bu durum özellikle ders saatinin yeterli olmayışı ile ilgili görüşlerin de eklenmesiyle yerinde olmuştur. İki ders saati, yüklü bir programı aktif hale getirmek için çok azdır. Bu da toplumun sanata bakış açısı ile ilgili eleştirilerin haklı yere olduğunu göstermektedir. Sanatın, eğitim süreci boyunca bir bütünün parçalarını tamamlayan gerçekten önemli bir unsur olduğu kabul edilirse çok şeyin değişeceği bilinmelidir. Bu arada toplumun genel olarak eğitim düzeyinin de ne denli önemli bir etken olduğu gerçeği de göz ardı edilmemelidir.

Programın, Atatürk’ün sanata ve sanatçıya verdiği önemi anlamayı sağlaması ile ilgili görüşlere bakıldığında, çoğunlukla olumsuz görüşlerin olduğu dikkat çekmektedir. Program bu anlamda yetersiz bulunurken, öğretmen ve öğrenci profili de eleştirilmiştir.

Öğrencilerin sanatı uygulayan, anlayan ve sanattan tat alan bireyler olarak yetişmelerini sağlaması ile ilgili öğretmen görüşlerinin daha çok olumsuz olduğu gözlenmektedir. Özellikle öğrenci profilinin eleştirilmesi dikkat çekmektedir. Ayrıca programın uygulanabilirliği

eleştirilmiş ve maddi-sosyal imkanların, ders saatinin azlığının olumsuz etkenler olarak belirtildiği gözlenmektedir.

Programın, öğrencilerin eleştirel bakış açısı kazanmaları yönünde çoğunlukla olumlu olduğuna ilişkin öğretmen görüşleri dikkat çekmektedir. Ayrıca programın eleştirel bakış açısı kazandırmasının öğrencilere yaşamlarının devamında rehberlik ettiğine-edeceğine dair görüşler olduğu da tespit edilmiştir.

Geleneksel Türk sanatlarının tanıtımına ilişkin programın yeterli olduğu konusunda olumlu görüşler göze çarpmaktadır. Bu bağlamda programın öğrenci seviyesine uygun ve yeterli olduğu tespit edilmiştir.

Doğaya saygılı, estetik duyarlık kazanmış bireyler yetiştirmede programın yeterli olmadığı konusunda görüşler elde edilmiştir. Aynı zamanda ders saatinin azlığının da bu konuda önemli bir etken olduğuna dair görüşler dikkat çekmektedir.

Görsel sanatlarla ilgili meslek alanlarının tanıtımında, öğrencilerin eğitim süreçleri içerisinde mesleki bilgiye yönelik bir bilgiye sahip olmamaları ya da bilgiye sahip olmak için çaba sarf etmemeleri bu alanlara yönelik derslerin önem arz etmemesinden dolayı programın hem yeterli hem de yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Toplumsal ve sosyal olayların sonucunda gerçekleri arayan bireyin endüstriyel gelişmeler ışığında yeni yaşantı içeriğine sahip olmaya başlaması bir öncekinin bir sonrakini etkilediği dinamizmle doğan akımları oluşturmuştur. Sanat eserini daha kolay anlamamızı ve anlamlandırmamızı sağlayan bu akımlar ayrıca dönemsel olarak sanatçıları da ayırt etmeyi sağlamaktadır. Bu anlamda programın çağdaş sanat akımlarının tanıtımı ile ilgili yeterli olduğuna ilişkin görüşler olduğu gözlenmiştir.

Okullarda görsel sanat eğitimi için ayrılan ders süresinin yetersizliği büyük sorun teşkil etmektedir. Liselerde seçmeli ders haline getirilen resim dersleri giderek önemini kaybetmekte ve bu dersi veren öğretmenler açısından da olumsuz sonuçlar oluşturmaktadır. Bu nedenle resim ve diğer görsel sanatların tanıtımı ile ilgili daha çok olumsuz görüşler olduğu tespit edilmiştir.

Görsel sanat kültürü öğrenme alanına ilişkin yapılan araştırmada elde edilen görüşlere bakıldığında; programın incelenen alt başlıklarda genelde olumsuz olarak eleştirildiği görülmektedir. Veriler ışığında programın sorunlarının tespitini belirlemeye yönelik sorulara verilen cevaplarda programın çoğunlukla yeterli olmadığı tespit edilmiş, bu eksiklerin yanı sıra özellikle eleştirilen durumların ders saatinin azlığı, programın uygulanabilirliği yönünde eksiklerin oluşu, öğrenci profili, sosyal çevre ve öğretmen yeterliliği olduğu görülmektedir.

KAYNAKLAR

- COHEN, M. (1993). Making critical thinking a classroom reality. *Political Science and Politics*, 26(2), 241-244.
- DOĞANAY, A. (2000), *Yaratıcı Öğrenme*, A.Şimşek (Edt.), *Sınıfta Demokrasi*, Ankara: Ankara Eğitim-Sen Yayınları.
- KÖKDEMİR, D. (2003), *Belirsizlik Durumlarında Karar Verme ve Problem Çözme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- MEB (2006). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar)*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- SAN, İ. (1985). *Sanat ve Eğitim*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- TÜRKDOĞAN, G. (1984), *Sanat Eğitimi Yöntemleri (Resim-İş Öğretimi)*, Ankara: Kadioğlu Matbaası.